

М'ЯКА СИЛА У ПОЛІТИЦІ КРАЇН ЄС

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто використання концепції м'якої сили у зовнішній політиці країн ЄС.

Ключові слова: м'яка сила, зовнішня політика, інтелектуальний ресурс, громадська думка.

Abstract

The use of soft power mechanism in the outer politics of European Union is considered.

Keywords: soft power, outer politics, intellectual resources, public opinion.

Вступ

М'яка сила – концепція, що дозволяє досягати бажаного результату державам за допомогою культурній та інтелектуальній привабливості. Її використання входить до парадигми багатьох країн. Ця концепція мала великий вплив на політику другої половини двадцятого століття. Зокрема, він набув популярності серед країн Європи, для поширення їх впливу в регіоні, та на інші континенти.

Основна частина

Дану концепцію розвинув у американський політолог Джозеф Най. У книзі «М'яка сила: засіб досягнення успіху у світовій політиці» він написав «Країна може досягати бажаних для себе результатів у світовій політиці, тому що інші країни — захоплюючись її цінностями, наслідуючи її приклад, прагнучи до її рівня процвітання і відкритості — хочуть йти за нею». Джозеф Най виокремив три категорії, в яких містився зміст сили Сполучених Штатів: інституційну, ідеологічну, культурну [1]. Впродовж наступних років, після перемоги США у Холодній війні, цінності країни стали переважаючими у світі. США почали впроваджувати інституції, щоб встановити новий порядок у світі. Схожим чином діяли країни Європи, утворивши Європейський Союз та інші організації. Сам термін м'яка сила ЄС почав використовувати у своїх документах з 1999 [2]. Пошукова система «eu-lex.europa.eu» містить 14 документів ЄС, які містять поняття та «м'яка сила». Перелік включає резолюції Парламенту Європейського Союзу, повідомлення Комісії, робочі документи Комісії, висновки Європейського комітету з економічних і соціальних питань. Це свідчить про широке використання концепції у політиці Євросоюзу.

Для використання концепції існує набір інструментів: культура, політичні цінності, набір стратегій побудови взаємин із іншими країнами. Культура містить погляди суспільства щодо певних питань та різні практики поводження. Суспільні погляди або громадська думка – один із визначальних чинників, за допомогою якого народ може оперативним висловлювати власну довіру або недовіру до існуючої на даний момент часу влади [3]. Отже, якщо культура та громадська думка містять універсальні цінності, то іншим країнами стає легше асоціюватися із країною, яка їх поширює, отже підвищується вірогідність досягнення встановлених цілей. Обмеженні культурні цінності та закриті суспільства мають нижчі шанси на успіх. Щоправда, не слід плутати популярну культуру та м'яку силу, друге поняття значно ширше. Щодо політичних цінностей, то іноді країни користуються політичним впливом, який є більшим, ніж їхня військова та економічна вага, тому що вони «визначають свої національні інтереси як такі, що включають привабливі причини, такі як економічна допомога або миротворчість». Наприклад, за останні два десятиліття Норвегія - «маргінальна» країна на міжнародному рівні - доклала руку до мирних переговорів на Філіппінах, Балканах, в Колумбії, Гватемалі, Шрі-Ланці і на Близькому Сході. Стратегії побудови взаємин із іншими країнами також відіграють свою роль, у таких випадках, як вплив США на Близький Схід [4].

Політика м'якої сили до країн Східної Європи будувалась на відновленні ідентичності. Більшість країн, як: Естонія, Латвія, Молдова, Литва та Україна виникли наново після розпаду СРСР і потребували «ідеалу», який міг справдити їх надії. Тому, ЄС доволі органічно взяв роль цього ідеалу, і здійснення політики інтеграції було та залишається досить органічним процесом [5].

Вплив ЄС на країни Азії був описаний у повідомленні Комісії від 2001 року «Європа та Азія: Стратегічні рамки для поглибленого партнерства» повторила багато з того, що було те, що було представлено в попередньому документі 1994 року, наголошуючи на необхідності більшої поінформованості про Європейський Союз. У повідомленні Комісії від 1994 року «На шляху до нової стратегії для Азії», зокрема, згадується необхідність «підвищити авторитет Європи в Азії... краща обізнаність про Союз та його діяльність сприятиме підвищенню поваги до нього в Азії...». І хоча ЄС визначив Азію як пріоритетну зону, з точки зору надання освітніх послуг, азійські студенти обирають Північну Америку та Австралію частіше, ніж європейські ВНЗ. Орієнтація політики ЄС в Азії здійснюється в основному на так званих лідерах думок, що свідчить про підхід «згори донизу», за допомогою якого ЄС може поширити свій вплив на групу, яка буде більш пристосованою і сприйнятливою до пропозицій ЄС. Це цінності та ідеали, які ЄС хоче експортувати в решту світу, а вища освіта слугує засобом обміну, від якого ЄС може отримати вигоду протягом багатьох років у майбутньому. ЄС готується до майбутнього зміщення центру тяжіння світової економіки, який прогнозується до 2050 року, й розміститься у Азійсько-Тихоокеанському регіоні [6].

Висновки

У політичних відносинах останніх тридцяти років класичні методи досягнення бажаного змінилися на інтелектуальні та психологічні способи. М'яка сила увійшла до політик багатьох держав, змінивши глобальну арену. Країни Європи, наслідуючи приклад США, здійснюють вплив на сусідні та віддалені країни. До східноєвропейських країн застосовується органічний підхід, роль своєрідного «ідеалу». Наслідками є вступ до ЄС все більшої кількості пострадянських країн, що підсилює Євросоюз та зменшує вплив Росії у регіоні.

Інтереси ЄС не обмежуються країнами Європи, а поширюються і на Азію. Індія, Китай, Тайланд – ці держави та вплив на них є важливою складовою стратегії ЄС щодо боротьби за статус одного з головних партнерів у майбутньому економічному Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Li E. The Rise and Fall of SoftPower [Електронний ресурс] / Eric Li. – Режим доступу: https://e-edu.nbu.bg/pluginfile.php/1026839/mod_resource/content/1/The%20Rise%20and%20Fall%20of%20Soft%20Power%20-%20Foreign%20Policy.pdf (дата звернення: 07.11.2024)
2. Kavalūnaitė S. Comparative analysis of concepts “soft security” and “soft power” in EU legislation [Електронний ресурс] / Sigita Kavalūnaitė // VIESOJI POLITIKA IR ADMINISTRATIVAS. – 2010. – Т. 10, № 2. – С. 231–246. – Режим доступу: <https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/96d4e7b6-7780-4dbe-9e43-63ce972831cb/content> (дата звернення: 07.11.2024).
3. Слободянюк А. В. Громадська думка як соціальний інструмент політичного режиму [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Ю. В. Сіденко // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2334> (дата звернення: 07.11.2024).
4. GÜNEK A. A New Type of Soft Power: Country Branding [Електронний ресурс] / Abdulsamet GÜNEK // International Journal of Cultural and Social Studiess (IntJCSS). – 2018. – Т. 4, № 1. – С. 252–259. – Режим доступу: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/525907> (дата звернення: 07.11.2024).
5. Верещук Т. «М'ЯКА СИЛА» ЄВРОСОЮЗУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРАГНЕННЯ УКРАЇНИ [Електронний ресурс] / Т. Верещук // ЄВРОПЕЙСЬКІ СТУДІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ : Матеріали науково-метод. конф., Київ, 16 квіт. 2016 р. – [Б. м.]. – С. 190–192. – Режим доступу: [https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2023-03/Proceedings%2022April%20\(1\).pdf#page=190](https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2023-03/Proceedings%2022April%20(1).pdf#page=190) (дата звернення: 07.11.2024).
6. Jones W. European Union Soft Power: Cultural Diplomacy & Higher Education in Southeast Asia [Електронний ресурс] / William Jones // Silpakorn University International Journal. – Т. 9-10. – С. 41–70. – Режим доступу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3864923 (дата звернення: 07.11.2024).

Страшкевич Андрій Русланович — студент групи 2БС-226, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: strashkevychandrij@gmail.com

Науковий керівник: **Слободянюк Анатолій Володимирович** — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua

Strashkevych Andrii R. – Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: strashkevychandrij@gmail.com

Supervisor: ***Slobodyanyuk Anatoly V.*** — PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua